Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

De duobus amantibus Euryalo et Lucretia

Pius <II., Papst>

[Köln], [um 1495]

Pii pontificis maximi ad Karolu cyprianum epistola reuocatoria de amoris remedio feliciter incipit

urn:nbn:de:bsz:31-289388

Visual Library

bis. virumqꝫ alium te preſtabis. deo gratum celoqꝫ dignum
Vale. Hec habui que nūc raptim contra amorem dicerem
al's vbi ocium fuerit pluribꝫ te admonebo. Iterum vale. et
quod tibi damno eſt auertere ſtude. Ex vienna ſecūdo kalen
das Januarij. Anno domini Milleſimoquadringēteſimo
quadrageſimotercio

Finit amoris remedium

Pij pontificis maximi ad Karolū cyprianum epiſtola re
uocatoria de amoris remedio feliciter incipit

Ractatum de amore olim ſenſu pariterqꝫ etate iuue
nes cum nos ſcripſiſſe recolimus Karole fili dilectiſ
ſime. penitentia immodica pudorqꝫ ac meror animū
noſtrum vehementer excruciant. quippe qui ſciamus. quiqꝫ
proteſtati expreſſe fuimus duo contineri in eo libello aper/
tam videlicet. ſed heu laſciuam nimis prurientemqꝫ amoris
hiſtoriam . et morale quod eam conſequitur edificans dog/
ma. Quorum primum fatuos atqꝫ errantes video ſectari ꝙ̄
plurimos. Alterum heu dolor pene nullos. Ita impravatuꝫ
eſt atqꝫ offuſcatum infelix mortalium genus. De amore igi/
tur que ſcripſimus olim iuuenes contemnite o mortales at/
qꝫ reſpuite. ſequimini que nunc dicimus. ⁊ ſeni magis ꝙ̄ iu/
ueni credite. Nec priuatum hominem pluriſfacite ꝙ̄ ponti/
ficem. Eneam reijcite Pium ſuſcipite. Illud gentile nomen
parentes indidere naſcenti. hoc chriſtianū in apoſtolatu ſuſ/
cepimus. Porro ſi queꝫ deſcripſimus euriali lucreſieqꝫ amo
rem deuoti vt accepimus o miſeri. o inſipientes perlegitis
huc propentius iamiam accedite. quādo quidem nō duoꝝ
modo ſed omniū amorem. imo vt poete fingunt deum amo
ris cupidinē quāto valemus ingenio. quāto poſſumus arti/
ficio deſcribemus. ſi artē queritis o ſcriptoꝝ noſtroꝝ curioſi
lectores plus artis ꝑfecto hic ꝙ̄ ibi reperietis. Si fructuꝫ ſi
ꝯpendiū ſi ornatū hic totus eſt fructus. ꝯpendium totū. De
ornatu aliorum detur iudicium.

Jdimus effigiem laſciui nuper amoris
Que nimiū mentem mouit imago meam
Nec barbam malis nec corpore tegmen habebat
Nudus terga manus pectora crura pedes
At humeris ale ſuberant ꝛ flexilis arcus
Lumina ſub tenero ceca ſupercilio
Cur puer imberbes nulla lanugine malas
Cur melius nulla corpora veſte tegat
Lumine cur careat. pharetram cur geſtat ꝛ arcum
Cur habeat pennas calliopea refer
Sic ego ſic retulit queſitas illico cauſas
Maxima pegaſei calliopea chori
Qui ſapit euitat maleſana cupidinis arma
Et tantum pueros intrat ineptus amor
Siue quod eſt puero ſimilis qui cepit amare
Et perit mente. pingitur inde puer
Pingitur ꝛ nudus. nullum ſeruare pudorem
Et meminit ſimplex ꝛ manifeſtus amans
Pingitur ꝛ cecus quia non bene cernit honeſtum
Nec ſcit quo virtus quo ferat error amans
Uel quia que peccet credat ſecreta latere
Cuncta nec in ſeſe lumina verſa videt
Sic eſt omnis amans ſic ſe ſic omnia neſcit
Conſilium famam federa iura deos
Aurea ꝙ curuo torquebat ſpicula cornu
Pungere corda ferus ſignificatur amor
Quod leuibꝫ volucres humeris ſuſpendeat alas
Cauſa eſt huc illuc ꝙ leuis errat amans
Uel ꝙ amor curſum non ſemper ſeruat eūdem
Nunc abit et paruas poſtridit inde moras
Dixerat ꝛ preſſis ꝯmutuit orſa labellis
Effudi tales protinus ore ſonos
Quā vidi effigiem pharetram geſtabat ꝛ arcum
Fax tamen in dextera non fuit vlla ſua
Sed quoniam veterum finxere poemata vatum
Quos ego quid temere cōmemoraſſe putem

Dic quare nam tedas fertur geſtare cupido
Dic precor armatas cur habet igne manus
Queſitam verbis reſpondens muſa duobus
Sic leuiter cauſam reddidit vrit amor
Accipe laſciui que nam ſit amoris ymago
Karoli cypriaci gloria magna ſoli
Ut melius miſerum caueas dum noris amorem
Et redeas ad te dum mea metra leges

On inſulſe igitur (vt eſt apud lactantiū) quidā poe/
ta triumphū cupidinis deſcribens nō modo poten/
tiſſimū deoꝝ cupidinē. ſed etiā victorē facit Enume
ratis em̄ moribus ſinguloꝝ quibus in poteſtatē cupidinis
ditionēq̨ veniſſent inſtruxit pompam in qua iupiter cū cete/
ris dijs ante currū triumphantis ducit̄ catenatus Elegāter
id quidā a poeta figuratū ſed tamē nō multū diſtans a vero.
Qui em̄ virtutis eſt expers qui cupidita te aut libidini hꝫ vin
citur malis nō cupidini vt ille finxit. ſed morti ſubiectus eſt
ſempiterne Stultus autē marcus tullius inquit lactantius
qui gaio verri adulteria obiecit Eadem em̄ iupiter quē cole/
bat admiſit. qui. P. clodio ſororis inceſtū. at illi optimo ma/
ximo fuit et ſoror et cōiunx. quis eſt ergo tam excors. qui hūc
regnare in celo putet. qui ne in terra quidē debuit Aſpice q̄q̨
phos vite magiſtros moreſq̨ coꝝ ⁊ vitam diligēter inquire
et inuenies paucis exceptis iracundos cupidos. libidinoſos
arrogantes. proteruos. et ſub obtentu ſapientie ſua vicia pa
liantes cū domi faciant ea que in ſcolis arguiſſent Mentior
fortaſſe accuſandi gratia. nōne idipſum tullius fatetur ⁊ que
rit in hec verba Tullius quotus quiſq̨ phoꝝ inuenitur. qui
ſit ita moratus ita animo ⁊ vita inſtitutus vt rō poſtulat qui
diſciplinā oſtentationē ſcientie legem vite putet q̇ obtēperet
ipſe ibi ⁊ decretis pareat ſuis Uidere licet alios pecunie cu
pidos. alios glorie. multos libidinū ſeruos. vt cum coꝝ vita
mirabiliter pugnet oratio Hec cicero. qua de re coacti ſunt
q̄ꝫ plures Hi vero maxime qui ſequūtur in venerē. inq̨ libidi
noſos ⁊ molles imo inbrutales veneris mundiq̨ amato/

res taliter exclamare.

Prudentius

Ha venus ad nutum trahis om̄ia numina celi
Aſtra moues alioqꝫ rotas errore planetas
Accendis gelidam ſub fratris lampade phebem
Tu fera. tu ceca. ceci tu ianua leti
Corpora tu maculas animas in tarthara mergis
Abde caput triſti iam feruida peſtis abyſſo
Occide proſtibulum. manes pete. claudere auerno
Inqꝫ tenebroſum noctis detrudere fundum

Achitrenius

Combuſſit frigium paſtorem pergama grecos
A veneris ſurgens faculis amor ignis et ira
Canduit alchides veneris meſſiſqꝫ fauilla
Hoc ſale ſal hominū ſalomon inſulſos amari
Demeruit morem. quia amaro geſſit amori

Juuenalis

Sunt qui vicia herculis inuadunt et de virtute loquuti
Clunem agitant. ego ceuentem ſexte verebor
Infamis varillus ait. quo deterior te
Loripidem rectus derideat ethiopem albus

Lactantius igitur quidē docent tantū nec faciūt ipſis p̄ceptis ſuis detrahunt pondus. Quis em̄ obtemperet cum ipſi preceptores doceant nō obtemperare. Bonū eſt aūt recta et honeſta precipere. ſed niſi ⁊ facias mendacium eſt. Et eſt incongruens atqꝫ ineptum non pectore ſed in labijs habere bonitatem.

Seneca in epiſtolis. Pleriqꝫ philoſophoꝝ tales ſunt vt ſint deſerti in cōuiciū ſuū. Quos ſi audias in libidinē. in auariciam. in ambitionem perorantes. iudicium ſuum profeſſos putes. adeo redundant ad ipſos maledicta in publicū miſſa. Quos non aliter intueri decet q̄ꝫ medicos. quorum tituli remedia habent pixides venena. Quoſdam vero nec pudor tenet vicioꝝ. ſed principia turpitudinis ſue fingūt vt eſſet honeſte peccare videantur. Faciet em̄ ſapiens que non proba/

bit vt etiam ad maiora tranſitum inueniat. ſed relinquet mo/
res bonos ſed tempori aptabit. et quibus alij vtuntur in glo
riam aut voluptatē vtetur agendi rei cauſa Lactantius in
ſtitutionū libro tercio Ariſtippo cirenaicarū magiſtro cum
thaide nobili ſcorto fuit conſuetudo. Quod flagicium gra/
uis ille philoſophie doctor ſic defendebat vt diceret multū
inter ſe et ceteros thaidis amatores intereſſe ꝙ ipſe haberet
thaidē. alij a thaide haberētur O preclara ⁊ bonis imitanda
ſapientia Huic viro liberos in diſciplinā dares vt diſcerent
habere meretricem. Aliquid inter ſe et perditos intereſſe di/
cebat ꝙ illi bona ſua perderent ipſe gratus luxuriaretur. in ꝙ
plane ſapientior meretrix fuit que ſic philoſophū habuit pro
lenone vt ad ſe omnis iuuentus doctoris exemplo et auctori
tate corrupta ſine vllo pudore concurreret. quid ergo inter/
fuit quomodo philoſophus ad meretricem famoſiſſimā cō/
mearet cum eum philoſophus et riuales ſui viderent omni
bus perditis nequiorē. nec ſatis fuit ita viuere. ſed etiā noce/
re libidines cepit. ac mores ſuos de lupanari ad ſcolas tran
ſtulit. diſſerens voluptatem corporis eſſe ſummū bonū. que
doctrina execrabilis et pudēda non in corde philoſophi. ſed ī
ſinu meretricis eſt nata.

Pij ſecundi Pontificis maximi. cui ante ſummū epiſcopa
tum. primū quidē imperiali ſecretario. mox epiſcopo. deinde
etiam cardinali Senenſi Enee ſiluio nomen erat. opuſcula
de duobus amantibꝫ. et de remedio amoris. cum epiſtola re
tractoria ad ypolitū Feliciter finiunt.